

INDRIĶIS ZĪLE –

Dziesmu svētku tradīcijas pamatlicējs un kordirigentu dinastijas aizsācējs, tautas dziesmu harmonizētājs, pirmo trīs Vispārējo latviešu Dziesmu svētku virsdiriģents, IV un V Dziesmu svētku goda virsdiriģents. Savu lietu Zīle prot – viņš ieguvis visplašāko atzinību kā enerģisks un spējīgs virsdiriģents. To laiku prese rakstījusi: „Viņa vadītā dziesmas skanēja viegli un jūsmīgi”.

„Esmu dzimis 1841.gada 7.maijā (pēc jaunā stila 19.maijā) Alojasa draudzes Viķu valsts „Vecdreimāņu” mājās pirtī apakš lāvas. Tur mans tēvs Bērtulis Zīle, pie saimnieka kalps būdams, arī dreimāņu darbu strādāja,” memuāros raksta Indriķis Zīle.

Mācījies Alojasa draudzes skolā, kur atklājies Zīles labā galva un dotības mūzikā, kas ļāva viņam uzsākt citu dzīves ceļu. „16. dzīves gadā to iecēla par staigu skolotāju, piedalot viņam 3 mājas, kurās divi reizes nedēļā bērniem bija jāmaca lasīt, pātarus skatīt un garīgas dziesmas dziedāt. Bet Zīle mācīja bērniem arī tautas dziesmas,” rakstījis Alfrēds Kalniņš.

(“Latvijas Sargs”, 1919.g. 29.augusts)

No šā darba Indriķim Zīlem bijis vairs tikai viens solis līdz Valkas skolotāju semināram.

Jāņa Cimzes (1814-1881) vadītajam Vidzemes draudzes skolu skolotāju semināram latviešu mūzikas attīstībā bija milzīga nozīme, šeit tika sagatavoti spējīgi dziedāšanas skolotāji un labi kora diriģenti. „No dzīvības un spēku pilnā mūzikas mākslas centra Valkā plūda centieni uz dziedāšanas un mūzikas piekopšanu visurpār par Valkas apriņķi, un tad arī vēl tālāk un pašāk, pa visu Vidzemi.”

(“Baks”, 1900. 21.jūnijs)

Indriķis Zīle seminārā mācījies no 1859-1862.g. Starp 33 jauniešiem, septiņā kursa absolventiem Indriķis izcīnījis pats daudzsoliskāks un semināra kursu beidzis ar ļoti labām sekmēm. Ne velti tieši viņu Cimze uzaicinājis par savu līdzstrādnieku. Seminārā Indriķis Zīle bijis stingrs, bet taisnīgs skolotājs, tāpēc audzēkņi viņu ļoti mīlējuši un vēlāk atcerējies, ka mūzikā, sevišķi ērģeļu spēlēšanā, Zīle devis ļaunāko priekšzīmī ar savu korektu, daļb un izveicīgo spēli.

Jānis Cimze kopā ar bijušajiem semināra audzēkņiem pierakstīja tautas melodijas un veica to apdari četrbalsīgiem koriem. Cimzes pirmās palīgs šajā darbā bija Indriķis Zīle. Laikā no 1870. līdz 1872.g. Valkā tika sagatavota kņjuma „Dziesmu rota” izdošana. Tas bija reāls pamats I Vispārīgo latviešu Dziesmu svētku sagatavošanai.

No 1867.g. Indriķis Zīle mācījis dziedāšanai Valkas meiteņu skolā, uzņēmis Valkas evaņģēliski luteriskās draudzes ērģelnieka un kora diriģenta pienākumus. Nodibinājis Valkas vācu dziedāšanas biedrību “Sangekranz” (“Dziesmu vainags”), sekmīgi vadījis tās jaunko kori.

I Vispārējos dziesmu svētkos no toreizējā Valkas apriņķa piedalījās 3 kori – Valkas mūzikas biedrības jauktais koris, Trikštas vīru koris un Jaunpiebalgas jauktais koris. „Dziedāšanas provēs” un koncertos ļabi norādītā Valkas dziedoņu saime gan drīz sešdesmit dalībnieku sastāvā bija viena no skaistliski lielākajām un pieredzējušākajām kopkora dalībnieku pulkā. Ne velti tieši valdniešu kora vadonis Indriķis Zīle kā izcilākais Vidzemes diriģentu pārstāvis tika ievēlēts par svētku virsdiriģentu.

Valkā 31.gada vecumā Indriķis Zīle apprecēja savu bijušo skolnieci devnpadsmitgadīgo Helēnu Srujēni, kas bija apveikta ar labu balsi, bet sliktu muzikālā dzirdē. Viņa laulībā piedzima septiņi bērni – Johanna, Marija, Elza, Ansis, Arvīds, Rodenihs, Herta. Visi bērni bija muzikāli un ļoti mīļēja mūziku.

1878.g. apdāvinātais Valkas diriģents kņjva par lauksaimnieku – Karļvas muižas norumnieku Igaunijā, bet darbošanos mūzikā saglabāja kā vaļasprieku.

Stefana Ischelti Rafts

1868.g. 21.maijā pēc Valkas draudzes mācītāja Otto ierosmes tika sarīkoti pirmie Valkas novada Dziesmu svētki. Tajos piedalījās 7 kori – Valkas skolotāju seminārs, Valkas latviešu biedrības, Valkas pilsētas, Trikštas, Smiltenes, Ēveles un Ērgemes kori, kopā apmēram 170 dziedātāji.

Programmu veidoja 2 sarkājumi: garīgais koncerts baznīcā un svētku koncerts brīvībā – Lugažu draudzes mācītāja muižas mežā. Koncertu diriģēja draudzes skolotājs un ērģelnieks Indriķis Zīle. „Šis vīrs ar spēcīgu un veiklu garu un izmanīgu roku šos gandrīz pārsimts dziedātājus, kas vēl nekad kopā nebija dziedājuši, tā prata novadīt, ka tiešām bij jābrīnās un jāpriecājas.”

Svētkus noskatījās ap 1000 skatītāji. „Šie latviešu tautas svētki ir ar jaunu kociņu līdzināmi, kas nesē iedzītis un, kas kā ceram, uz priekšu zājos, ziedēs un augļus nesīs. Tā ir zīme, ka vecie tumšie māņticīgie laiki pagājuši un gaisma visur aust un izplešas. Lai Dievs dotu, ka uz priekšu šos tautas svētkus varētu jo pilnīgāki svēti, tad mums visiem laime un prieks zeltu.”

(“Draugs un Biedrs”, 1868, 20.jūnijs)

Šie tautas svētki, kas vairs nebija latviešu tautas svētki, bet tika ieviesti kā kora koncerts, bija pilnīgi jauns un nepazīstams. Tāpat kā šie tautas svētki, kas vairs nebija latviešu tautas svētki, bet tika ieviesti kā kora koncerts, bija pilnīgi jauns un nepazīstams. Tāpat kā šie tautas svētki, kas vairs nebija latviešu tautas svētki, bet tika ieviesti kā kora koncerts, bija pilnīgi jauns un nepazīstams.

1961.g. Tautu, Raadi kapsētā uz Indriķa Zīles kapa tika uzstādīts tēluveka Kārlis Baumaņa apdarināts milzu laukakmens no dzimtās Alojasa apkaimes – Dziesmu svētku piemīņas cietnīgs monuments.

Piemīnot izcilo novadnieku, kopš 2001.g. ik pēc pieciem gadiem Alojā notiek Virsdiriģentu svētki, kuros piedalās Latvijas kori, Dziesmu svētku virsdiriģenti un Indriķa Zīles kuplais pēcnācēju pulks. Svētkos tiek stādīta Virsdiriģentu birze, tajā augošie ozoliņi apliecina Latvijas kultūras dzīvgara ideju turpinājumu 21. gadsimtā.

1989.g. Valkā Cimzes 175. dzimšanas dienā pie kādreizējā skolotāju semināra, tagad novadpētniecības muzeja tika atklāta piemīņas vieta Jānim Cimzem un viņa līdzgaitniekam Indriķim Zīlem.

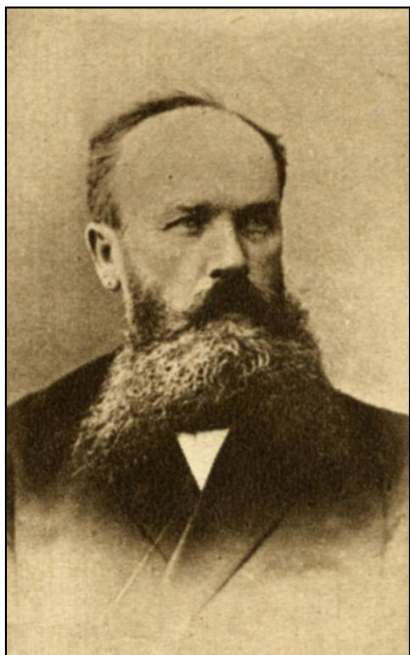
„Kur vien latvieši kā dziedātāju tauta daudzās savas tautas dziesmu dēh vārdus, tur tie ar atzinību godam minēs arī Indriķa Zīles vārdus,” rakstījis Juris Kalniņš. (“Dziesmas Vēstnesis” 1909.g. 19.maijs)

Pirmo Dziesmu svētku atklāšanas aktā RLB dāma komiteja Zīh apbalvojusi ar sudrabakamā rotātu virsdiriģenta zīli. Kā ģimenes dārga relikvija Latvijā un vēlāk trimdā svēti glabātais zīlis 1990.g. atkal atgriezies Rīgā.

2007.g. 30.novembrī Rīgas latviešu biedrības Līgo zālē notika grāmatas „Indriķis Zīle un Dziesmu svētku sudrabā līra” atvēršanas svētki. Grāmatā šrodama gadu gaitā vāktā un apkopota informācija par Zīles mūžu un radošo darbību.

„Šis vēstījums ir kā aicinājums ielūkoties mūsu atmiņu krājumā un sastapties ar šī dižā vīra personību un devumu mūzikas kultūras mantojumā. Apjauš, ka godbūjība un majestātiskums, ko slēpj I Zīles sejas vaibsti, nebūt nerada pārākuma apzīmju, bet gan liek domāt par mūzikas izpratni, kas noteikti slēpjas latvā no mums. Tādēļ vēlējums – saglabādot vienkārību, atrast to ceļu dzīvē un mūzikā, kas liktu ietriēties mūsu dvēseles stīgām.” tā grāmatas autori un Zīles dzimtas pēcteču vārdā rakstījis Dainis Gavars.

INDRIĶIS ZĪLE –

Dziesmu svētku tradīcijas pamatlicējs un kordiriģentu dinastijas aizsācējs, tautas dziesmu harmonizētājs, pirmo trīs Vispārējo latviešu Dziesmu svētku virsdiriģents, IV un V Dziesmu svētku goda virsdiriģents. Savu lietu Zīle prot – viņš ieguvis visplašāko atzinību kā enerģisks un spējīgs virsdiriģents. To laiku prese rakstījusi: „Viņa vadībā dziesmas skanēja viegli un jūsmīgi”.

„Esmu dzimis 1841.gada 7.maijā (pēc jaunā stila 19.maijā) Alojas draudzes Vīķu valsts „Vecdreimaņu” mājās pirtī apakš lāvas. Tur mans tēvs Bērtulis Zīle, pie saimnieka kalps būdams, arī dreimaņa darbu strādāja,” memuāros rakstījis Indriķis Zīle.

Mācījies Alojas draudzes skolā, kur atklājusies Zīles labā galva un dotības mūzikā, kas ļāva viņam uzsākt citu dzīves ceļu. „16. dzīves gadā to iecēla par staigu skolotāju, piedalot viņam 3 mājas, kurās divi reizes nedēļā bērniem bija jāmaca lasīt, pātarus skaitīt un garīgas dziesmas dziedāt. Bet Zīle mācīja bērniem arī tautas dziesmiņas,” rakstījis Alfrēds Kalniņš.

(“Latvijas Sargs”, 1919.g. 29.augusts)

No šā darba Indriķim Zīlem bijis vairs tikai viens solis līdz Valkas skolotāju semināram.

Jāņa Cimzes (1814-1881) vadītajam Vidzemes draudzes skolu skolotāju semināram latviešu mūzikas attīstībā bija milzīga nozīme, šeit sagatavoti spējīgi dziedāšanas skolotāji un labi koru diriģenti. „No dzīvības un spēku pilnā mūzikas mākslas centra Valkā plūda centieni uz dziedāšanas un mūzikas piekopšanu vispirms pār Valkas apriņķi, un tad arī vēl tālāk un plašāk, pa visu Vidzemi.”

(*"Balss", 1900, 21.jūnijs*)

Indriķis Zīle seminārā mācījies no 1859.–1962.g. Starp 33 jaunekļiem, septītā kursa absolventiem Indriķis izrādījies pats daudzsološākais un semināra kursu beidzis ar ļoti labām sekmēm. Ne velti tieši viņu Cimze uzaicinājis par savu līdzstrādnieku. Seminārā Indriķis Zīle strādājis līdz 1867.g., bijis stingrs, bet taisnīgs skolotājs, tāpēc audzēkņi viņu ļoti mīlējuši un vēlāk atcerējušies, ka mūzikā, sevišķi ērģeļu spēlēšanā, Zīle devis sajūsminošu priekšzīmi ar savu korekto, daiļo un izveicīgo spēli.

Jānis Cimze kopā ar bijušajiem semināra audzēkņiem pierakstījis tautas melodijas un veicis to apdari četrbalsīgiem koriem. Cimzes pirmais palīgs šajā darbā bijis Indriķis Zīle. Laikā no 1870. līdz 1872.g. Valkā sagatavota krājuma „Dziesmu rota” izdošana. Tas bija reāls pamats I Vispārīgo latviešu Dziesmu svētku sagatavošanai.

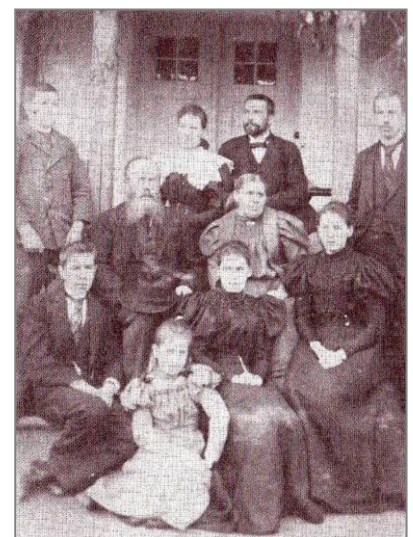
No 1867.g. Indriķis Zīle mācījis dziedāšanu Valkas meiteņu skolā, uzņēmis Valkas evaņģēliski luteriskās draudzes ērgelnieka un kora diriģenta pienākumus. Nodibinājis Valkas vācu dziedāšanas biedrību “Sangerkranz” (“Dziesmu vainags”), sekmīgi vadījis tās jaukto kori.

I Vispārējos dziesmu svētkos no toreizējā Valkas apriņķa piedalījās 3 kori. Dziedāšanas „provēs” un koncertos labi norūdītais Valkas mūzikas biedrības jauktais koris gandrīz sešdesmit dalībnieku sastāvā bija viens no skaitliski lielākajiem un pieredzējušākajiem kopkora dalībnieku pulkā. Ne velti tieši valcēniešu kora vadonis Indriķis Zīle kā izcilākais Vidzemes diriģentu pārstāvis bija ievēlēts par svētku virsdiriģentu.

Valkā 31 gada vecumā Indriķis Zīle apprecēja savu bijušo skolnieci deviņpadsmitgadīgo Helēnu Skujeni, kas bija apveltīta ar labu balsi, bet diezgan sliktu muzikālo dzirdi. Viņu laulībā piedzima septiņi bērni – Johanna, Marija, Elza, Ansis, Arvīds, Roderihs, Herta. Visi bērni bija muzikāli un ļoti mīlēja mūziku.

1878.g. apdāvinātais Valkas diriģents kļuva par lauksaimnieku – Karlovas muižas nomnieku Igaunijā, kur nodzīvojis līdz mūža beigām 1919.g. 15.jūlijā. Darbošanos mūzikā Indriķis Zīle saglabāja kā vaļasprieku.

1868.g. 21.maijā pēc Valkas draudzes mācītāja Otto ierosmes tika sarīkoti pirmie Valkas novada Dziesmu svētki. Tajos piedalījās 7 kori – Valkas skolotāju semināra, Valkas Latviešu biedrības, Valkas pilsētas, Trikātas, Smiltenes, Ēveles un Ērgemes kori, kopā apmēram 170 dziedātāji.

Programmu veidoja 2 sarīkojumi: garīgais koncerts baznīcā un svētku koncerts brīvdabā – Lugažu draudzes mācītāja muižas mežā. Koncertu diriģēja draudzes skolotājs un ērgelnieks Indriķis Zīle. „Šis vīrs ar spēcīgu un veiklu garu un izmanīgu roku šos gandrīz pārsimts dziedātājus, kas vēl nekad kopā nebija dziedājuši, tā prata novadīt, ka tiešām bij jābrīnās un jāpriecājas.”

Svētkus noskatījās ap tūkstoš skatītāju. „Šie latviešu tautas svētki ir ar jaunu kociņu līdzināmi, kas nesen iedēstīts un, kas kā ceram, uz priekšu zaļos, ziedēs un augļus nesīs. Tā ir zīme, ka vecie tumšie māņticīgie laiki pagājuši un gaisma visur aust un izplešas. Lai Dievs dotu, ka uz priekšu šos tautas svētkus varētu jo pilnīgāki svētīt, tad mums visiem laime un prieks zeltu.”

("Draugs un Biedris", 1868, 20.jūnijs)

Dziesmu svētki Valkā

tai 21. Mai 1868.

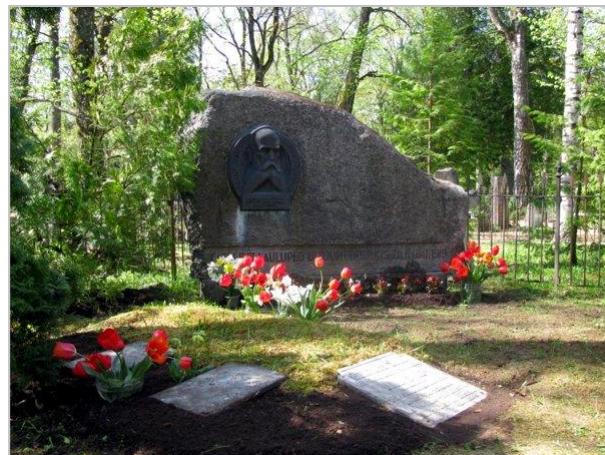
Kur toņp dšeebāhts, tur warr miß bes breefmas
Nittneem taubim naw nekahbas dšeefmas.

Schiller.

Jaunības laits irr zilwežibai seebu laits un
seebu laita iſſatris, arri putniņš ſarrinā ſamū
melbinu wißſdams preezajahs par ſamū radditaju
kas tam dšihwibu un preezigu garru dewis, kā
tab mehs zilweſi buhſim nokumt un nepreezatees
ſam mums paldees Deewam weßſeliba un pree-
zigs gars irraid, un wehl iſpafchi nußſu jau-
nibā, tai seebu laita? — Nußſu mißtā Wid-
femmē tab nu Latweeſchu jaunekki preeſſch weh-
ne ilgeem gabdeem, katris ſamās draubſes un
aprintōs ſabeedrojahs us jāuku iſſchetrbaſiġu dšee-
baſchanu, un ſahbi 4. gaddi jau irr, kad itgaddā
pehđigā waſſaras ſwehttu deenā, ſahbdā, preeſſch
tam jau noſpreeſtā weetā, woi ſahbdā pilſehtā jeb
muißſchā, kā par proſwi: Diktōs, Waunōs, Ruh-
jene, Latweeſchu dšeeſnu ſwehttus ſwinneja.

Tā tab nu arri ſhogadd' pehđigā waſſaras
ſwehttu deenā, tai 21. Maiji tappe ſchee dšeeſnu
ſwehtti Walfā ſwinneti, us to tahs Walfas kreis-
ſes dšeeſataju beebribas no dšeeſnu kommitejas
preeſſchneeteeem bij mißliġi uſaiġinatas, un tahs
dšeeſmas, ſurras lohpā dšeebamās, wißſahm bee-
driſahm jau laita bij iſdallitas. Bee ſcheem
dšeeſnu ſwehtteem nehma dallibu 7. beebribas,
un prohti: Walfas ſeminar - ſkohlas jaunekki,
Walfas Wahz- un Latweeſchu dšeeſataju beebri-
bas, Triſates, Smiltenes, Ehrġemes un Ehrweles
draubſes dšeeſataju beebribas. Dhtrā waſſaras
ſwehttu deenā pulſſten 6. pehđ pußſdeenas wißſi
dšeeſataji, lihbs 170 bij Walfā ſanahſuſchi un
pulkſten 7. waſſarā wißſas beebribas, katra ar
ſamū karrogu gahja no draubſes ſkohlas, kur pa-
preeſſch bij ſapulzejuſchees, us leelo ſtaiftas pil-
ſehtas mußſes ſahli, kur ta general-prohwes dšee-
baſchana tappa noturreta; par dšeeſnuwaddoni
wißſahm beebriſahm lohpā bij Walfas draubſes
ſkohlmeiſters un ehrġelneekſ Siple lungs un ſchis
wihſ ar ſamū ſpehđigu un wißlu garru un iſ-
mannigu rohlu ſchōhs gandrīhſ pahriſſimts dšee-
ſatajus, kas wehl neſad lohpā nebij dšeebaſuſchi,
tā pratta waddiht kā teeſſcham bij jabrihnaſh un
japreezajahs. Wehđ beigtas dšeeſnu prohwes
dewahs wißſi dšeeſataji us teem no ſwehttu kom-
mitejas mißliġi eeritteteem nahts-kohteteem, kur
gan lairs no dšeeſatajeem ar jauſahm dohpahm
un preezigu firbi us nahſamū ſwehttu deenu
ſahbdā meegā eenigga.

1981.g. Tartu, Raadi kapsētā uz Indriķa Zīles kapa tika uzstādīts tēlnieka Kārļa Baumaņa apdarināts milzu laukakmens no dzimtās Alojās apkaimes – Dziesmu svētku piemiņas cienīgs monuments.

Pieminot izcilo novadnieku, kopš 2001.g. ik pēc pieciem gadiem Alojā notiek Virsdiriģentu svētki, kuros piedalās Latvijas kori, Dziesmu svētku virsdiriģenti un Indriķa Zīles kuplais pēcnācēju pulks. Svētkos tiek stādīta

Virsdiriģentu birzs, tajā augošie ozoliņi apliecina Latvijas kultūras dižgara ideju turpinājumu 21. gadsimtā.

1989.g. Valkā Cimzes 175. dzimšanas dienā pie kādreizējā skolotāju semināra, tagad novadpētniecības muzeja tika atklāta piemiņas vieta Jānim Cimzem un viņa līdzgaitniekam Indriķim Zīlem.

„Kur vien latvieši kā dziedātāju tauta daudzinās savas tautas diženo dēlu vārdus, tur tie ar atzinību godam minēs arī Indriķa Zīles vārdu,” rakstījis Juris Kalniņš. (*“Dzimtenes Vēstnesis” 1909.g. 19.maijs*)

Pirmo Dziesmu svētku atklāšanas aktā RLB dāmu komiteja Zīli apbalvo ar sudrabkalumā rotātu virsdiriģenta zizli. „Kā ģimenes dārga relikvija Latvijā un vēlāk trimdā svēti glabātais zizlis 1990.gadā atkal atgriežas Rīgā,” rakstījis muzikologs Oļģerts Grāvītis.

2007.g. 30.novembrī Rīgas Latviešu biedrības Līgo zālē notika grāmatas „Indriķis Zīle un Dziesmu svētku sudraba lira” atvēršanas svētki. Grāmatā atrodama gadu gaitā vākta un apkopota informācija par Zīles mūžu un radošo darbību.

„Šis vēstījums ir kā aicinājums ielūkoties mūsu atmiņu krātuvē un sastapties ar šī dižā

vīra personību un devumu mūzikas kultūras mantojumā. Apjaust, ka godbijība un majestātiskums, ko slēpj I.Zīles sejas vaibsti, nebūt nerada pārākuma apziņu, bet gan liek domāt par mūzikas izpratni, kas noteikti slēpjas katrā no mums. Tādēļ vēlējums – saglabājot vienkāršību, atrast to ceļu dzīvē un mūzikā, kas liktu ietrīsēties mūsu dvēseles stīgām,” tā grāmatas autoru un Zīles dzimtas pēcteču vārdā rakstījusi Daina Gavare.